

KÖZÉRDÉK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPÁRT HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetés: egész évre - - 12 korona.
fél évre - - - 6 "
negyed évre - 3 "

Egyes szám ára 12 fillér.

Felélős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.

Hirdetés ára: centiméterenként 6 fillér. Többzsöri hirdetés árkedvezményben részesül.

Nyilttér sora 40 fillér.

Szabadsajtó.

Irta: Ürmössy Lajos.

Immár százharminczegy éve, hogy a magyar sajtó megszületett. Nagy idő!... Az első hatvan év nyomokat nem hagyott maga után a magyar hirlapirodalomban — a mai világításban nézve, kis arányuak voltak minden tekintetben. Az akkori időben azonban megfelelték a hivatásuknak.

Az első magyar hirlap Pozsonyban jelent meg 1780-ban „Magyar Hirmondó” czimmal, követve ezt idővel más lapok is. Erdélyben is volt már lap 1790-ben, Szebenben majd meg Kolozsvártt adódva ki „Erdélyi Magyar Hirmondó” czimmal, alig tartva pár éven át fenn magát. Ettől kezdve egész 1814-ig több magyar lap Erdélyben nem jelent meg. Döbrentei Gáboré az érdem, hogy az első tudományos magyar folyóiratot ez évben megindította. Az „Erdélyi Muzeum” első füzete 1814-ben jelent meg Kolozsvártt, az utolsó meg 1818-ban.

Ujból hosszabb idő telt el, míg végre megindult az első magyar időszakos lap Erdélyben 1827-ben Kolozsvártt, hetenként kétszeri kiadásban. A lap Erdély legtekintélyesebb organuma volt s fenn tartá magát az Unió kimondásáig — „Erdélyi Híradó” névvel. Vidéki magyar lap Erdélyben, a hatvanas évekig csak három volt, a többi mind Kolozsvártt adódott ki. Ezen három magyar lap volt a Brassóban kiadott „Erdélyi Hirlap” 1838-ban, két évig állott fenn. A más két lapnak neve volt: „Brassói Lap” és „Székely Hirmondó”, mindkettő a vidéken adódott ki 1849-ben, alig néhány hétre terjedve az életük. De ha vidéki magyar sajtó Erdélyben nem is volt, annál virágzóbb volt a kolozsvári hirlapirodalom, szabadelvű és konzervatív irányzattal, mely két fő lap mellé más lapok is adattak ki — társlapként.

A kolozsvári hirlapok voltak tehát Erdély szócsövei a magyarságnak, a nagyobb lendület a 40-es években állva be. Magyarországon Kossuth fölépítéssel lendült föl a magyar hirlapirodalom, — Erdélyben is a lökést ez adta meg. Kezdetben a Kossuth—Széchenyi—Des-

sewffy viták ismertetésére szorított a kolozsvári sajtó, de 1842-ben önállósította magát, s lett Erdély fő vezérezikkezője báró Kemény Zsigmond, Erdélynek a 40-es években az egyetlen valódi publicistája volt. De a hirlapokban dolgozók száma nagy névsort adott ugy a szabadelvű, mint a konzervatív lapoknál.

Ma már a kolozsvári sajtó nem irányítja az erdélyi közvéleményt. A vidék elvan látva a saját lapjaikkal s eljön az idő, amidőn napi lapok is lesznek. Hogy ez még nem következett be, a nyomdavidálatok az okai, daczára a jól berendezettségüknek: napi lap kiadásra nem vállalkoznak, míg a kolozsvári nyomdák ezt megteszik, bár cseppel sem vannak jobban felszerelve, mint már egyebütt. A vidéki sajtó tehát hatásosan teljesíti hivatását az erdélyi részekben is.

A sajtószabadságot nagy tiszteletben tartja ez országban mindenki. De ez nem teszi azt, hogy a sajtó féktelenkedhessék! . . . Korlát kell a toll túlmegnyomása ellenében. Éppen azért van annyi elkeseredés közéletünk menetében, hogy a sajtó mindegyre a személyeskedést kultiválja, a mely pedig káros állapot. „A Nap” czimű lap már a korona személyét is tollhegyére vette a legpiszkosabb alakban. Végre ezt tétlenül nem nézhetni s kellett gátat vetni egyelőre az árusítása ellen. Hiszen ha ez meg nem tevődik, akkor fölbátorítás lett volna ez arra: hogy Magyarországon most már mindent szabad tenni a lapoknak. Így is tul megy a határon egyes lap, mivé fejlődnekk akkor: ha korlát nélkül tűzhetnék gorombáskodásikat? Ez tul szabadság lenne. A megszorítást még a Kossuth Lajos kormánya is elköveté 1849-ben. Ugyanis június hó 7-én, a Kossuth Lajos által aláírt rendelettel: a „Márocius tizenötödike” czimű lap további kiadását betiltá, megokolva az okát. Ezen napi lap a békepártnak volt a lapja. Görgeivel szöttek a viszonyt a Kossuth megbuktatására. A volt koalíziós kormány több lap árusításának a tilalmát tudomásul vette s Kossuth Ferencz maga is tiltott ki lapot a vasutoni árusítástól, — gróf Andrássy Gyula meg éppen nagy mes-

ter volt ebben. A szabadsajtó fő ellenese meg Polónyi, a miniszter volt. Vajjon bün volt-e a Nap-pal való eljárás, mikor a vasutoni árusítása betiltatott és a főváros polgármestere meg az utcai árusítását vonta meg, a királyt gyalázó förmédvénye miatt.

Az üzleti szempont rosszul ütött ki a lapra nézve. Szenzáció után éhezett s a verembe esett. Az ily eset nincs összeköttetésben a sajtószabadsággal, mert ez utóbbi nem melegágya a piszkos tollaknak. Esméket kérünk a szabadsajtó révén és nem betyár hangot. A közügy önzetlen szolgálatát kérjük a szabadsajtó révén és nem önző érdekek hajhászását.

Az bizonyos, hogy a lap árusításának megszorítása kellemetlen üzleti szempontból. De az ilyesmi nem irható a szabadsajtó megszorítása rovására. Mert a sajtószabadságot senki sem akarja megnyirbálni. Csak a tul szabadság ellen vétetik gát az árusítás megszorításával. Szabadság és szabadosság két különböző fogalom, ha ez utóbbira tér rá a sajtó, akkor visszaél a sajtó szabadságával. Az ilyen lap megért a megvetésre. És országos kacagató, midőn a Justhpárti-féle emberek, Polónyi a vén reakzionárius, ki miniszter korában üldözte a néhány kormányellenes lapot — az óriási számú kormánypárti lapok és képviselők helyeslésével — tehát az ilyen emberek és most is koalíziós lapok rémüldöznek „A Nap” árusításának a megszorítása ellen. Holott a szabadsajtó ellen nincs semmi merénylet téve.

De mert a volt koalíziós érában különösen grasszált az ellenzéki sajtó üldözése, valóságos lenyűgözése volt akkor a szabadgondolatnak, csak a kormányt s rendszerét szabadott dicsőíteni, — ebből kifolyólag szükséges a lapok árusításának a szabályozása, hogy az törvényesebb formákba öntessék, az árusítás megszorítása korlátoltabb alakban következhessek be. Ez meg is fog történni, mert a jelen kormány-rendszer nem barátja a sajtó üldözésének, egy csomó sajtópert szüntettet meg, a mik a koalíció érából jöttek át, és egyetlen egyszer szorítá meg a lap árusítást „A Nap”-pal szemben, a mi-

dön gyalázta az öreg királyunkat. De csak amolyan futó parlamenti indítványokkal a sajtó ügye elnem intézhető, amit egyik s másik képviselő tesz. Önálló reform kell ide, hogy a sajtóviszonyok rendszerbe öntessenek.

POLITIKAI HIREK.

A hosszú technikázás után a munkapárt soraiból hangzott el egy igen érdekes föl-szólás. Antal Géza fejtegetései a figyelmet szinte szokatlan erővel lekötötték. Sorra szedte s felolvasta az utolsó néhány évből Justh Gyula, Kossuth Ferencz, Andrássy Gyula gróf, Apponyi Albert gróf legfrappansabb nyilatkozatait, a melyekkel az obstrukcióról ítéletet mondtak, vagy a katonai kérdésben állást foglaltak.

Ezen a héten a kormány minden tagja Budapesten lesz. Az egyes minisztériumok már elkészültek költségvetéseikkel s a pénzügyminisztériumban most van folyamatban a költségvetések összeegyeztetése. A mint a kormány tagjai Budapestre érkeznek, minisztertanácsot tartanak, a melynek legfőbb tárgya a költségvetés lesz.

Kolozsvárt a nemzetközi szocialisták Justh Gyula szövetségesük felléptével négyülést tartanak a választói jog mellett.

Az obstrukciót a mult napokban Torontól és Trencsén vármegyék, Szeged és Sopron városok törvényhatóságai ítélték el és ilyen értelemben intéztek feliratot a képviselőházhoz.

Moszkva.

(Utirajz.)

Írja: Molnár Gyula.

Északkeurópai kirándulásunk második nagy városa felé tartott különvonatunk. A varsói kowelski pályaudvart 34 órákor hagytuk oda és vonatunk 53 kilométeres óránkénti sebességgel folytatta azon hosszú útját, mely 1224 werst vagyis a mi számításunk szerint 1306 kilométer és Varsótól Moszkváig 27 óras turnak felel meg. — Vonatunk sűrű erdőségek között vonul el, jobbról-balról feketelik az estbe vesző ködös alkonyatban az erdei fenyő erdőség zöld sáva, melyet csak itt-ott szakít meg barázdánkiút a karsu fiatalos nyírerdők pásztja. A végtelen szarmát síkságot, melynek finom porát gyorsan haladó vonatunk felkavarja, órák hosszat látjuk, anélkül, hogy azt népes városok szakítanak félbe és az egyhangu képet más-más látvány váltaná fel.

Siedlce, Lukow, Biala városokat érintjük, egész hosszú állomások kevés nézőközönséggel, de egyes helyeken megrakva az alkonyatban feketén kiváló nagy mozdonyok nagy armádiájával. 300—400 darab használatból kivont, de haditartalékban lévő mozdonyosereg.

A távoli erdők sötét hatteréből kiválik az orosz tüzérség nyári hadgyakorlatait végző csapatainak fehér bivuaak (sátortábor). Trombita harsogás és dobpergés lágy akkordjait hozza felénk az orosz szellő. — A

HIREK.

— **Városi közgyűlés.** Nagyenyed város képviselő testülete f. hó 2-án tartotta Sándor Jenő h. polgármester elnöklete alatt közgyűlését. Részletes tudósítással lapunk jövő számában fogunk szolgálni. Egyelőre azonban szükségesnek tartjuk felemlíteni, hogy a tárgysorozat nem minden egyes pontja volt kellő tárgyilagossággal megvitatta, hanem hely engedtetett a személyeskedésnek is, a mi dr. Asztalos Kálmán képviselőtestületi tagnak a város tanácsa ellen fegyelmi eljárást elrendelendő indítványában nyilvánult meg. Ennek egy kissé, sőt nagyou is választási ize volt. Szerencsére a komoly megfontoltság felülkerekedett és az indítványozón kívül csak Fogarasi Albert szavazott a teljes mértékben indokolatlan indítvány mellett.

— **A Bethlen-kollégiumban** az 1911—12. iskolai évet f. hó 6-án délelőtt 10 órákor nyitják meg az intézet dísztermében. A megnyitó ünnep sorrendje: 1. Ének. 2. Zayzon János vallásnár imája. 3. Ének. 4. Lázár István rektor professzor évnyitó beszéde. 5. Z. Knöpfler Gyula gimn. tanár székfoglalója. 6. Ágai László gimn. tanár székfoglalója. 7. Himnusz.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Huszthy György nagyenyedi és Glatt Miksa vizaknai járásbírói irnokokat, — a közoktatásügyi miniszter Sándorné Benedek Jolán tövisi és Benedekné Majorkovics Helén segesvári áll. el. isk. tanítónőket kölcsönösen áthelyezte.

— **Halálozás.** Frölich Gyula gyulafehérvári gyógyszerész életének 65-ik, boldog házasságának 35-ik esztendejében augusztus hó 29-én Gyulafehérvárt meghalt. 31-én d. u. 5 órákor temették el nagy részvét mellett.

— **Iskolai tudnivalók szeptemberre.** Minden gyermeket, a ki hatodik évét betöltötte, törvény szerint mindennapi iskolába kell járattatni 12 éves koráig; azután pedig, 15-dik éve betöltéséig, ismétlődő vagy másféle, neki való iskolába kell adni. Az iskolába adásra szülőket, gyámokat vagy cseledektartó gazdákat a törvény büntetés terhe alatt kötelezi. Iskoláinkba a beiratások szeptember 1-4 napjain d. e. 8—11 és d. u. 2—5 óráig lesznek. A Tót-utca, Felszeg-utca, Vízköz, Felső-porond, Kőberek és a Rákóczi-utca felső részének lakosai a tót-utcai vegyes iskolába kötelesek gyermekeiket beiratni. Esztendő kezdetére mindegyik iskolánkban ez a rend: A kik még nem jártak iskolába, és azok is, a kik más iskolából jönnek ide hozzánk, tartoznak az anyakönyvvezetőtől születési bizonyítványt és az orvostól himlőoltásról szóló igazolványt hozni és mutatni be. Tandíjat fizetni nem kell. A mindennapi iskolába felveendő gyermekek felvételi és értesítő díjul egy-egy koronát fizetnek. A vidékről jövő tanulókat csak az igazgatóság tudtával és engedelmével választott családoknál lehet elhelyezni. A tanítás szeptember 5-én, kedden kezdődik.

— **Elmarad a honvéd ellenőrzési szemle.** A honvédelmi miniszter körrendeletekben értesítette az illető hatóságokat, hogy a cs. és kir. közös hadsereg, nemkülönb. a m. kir. honvédség nem tényleges állományu legénységének ellenőrzési szemléi ez évben nem tartatnak meg. A tartalékos tiszteknek és tiszt-tisztviselők, valamint hadapród jelölteknek és hasonló állásuaknak bemutatása azonban az eddigi módon a folyó évben is megtartandó.

Bug folyó vashidján átrobogva elhagyjuk Lengyelország határát és immár valóságos Oroszország homokos talaján száguld megállás nélkül vonatunk tova. Ime itt van Brest-Litowski, az első nagy oroszországi állomás, hol vonatunk pár perczig, míg mozdonyt cserélnek — megáll. Az állomást, a várost nagy földsáncok veszik körül, melyeken felénk irányított ágyuk hosszú csöve csillan meg az esti homályosságban. Maga az állomás is veres téglából épített bástyáival úgy néz ki, mint egy középkori vár, erőd.

Éjjel pedig vonatunk érinti Minsk, Borisow városokat, keresztül megy a híres Berezia a folyón, a hol 1812-ben november 27-én az orosz népfelkelő csapat a Moszkvából visszatérő, elesigázott francia hadsereg csapatait megtizedelve üzte tova. Itt haladt tova a genialis nagy Napoleon hadserege maradványaival, megtépett dicsőségével, de bukásában is méltóságteljes magatartással a Dnieper folyó mentén, hol még utoljára a dubrownai és smolenszki fensíkon diadalt arat egy-egy csapata az orosz fegyvereken. De a diadal, dicsőség porba hullva, a nagy Napoleon megtörve siet hazája fele vissza megmaradt rettentetlen hőseivel.

Borodínó állomást is érintjük, hol Napoleon utoljára aratott diadalt a muszka sereg felett és honnan már diadalmasan vonult be serege élén Moszkvába, nem sejtve azt a nagy kudarcot, mely őt a szent városban érni fogja.

A nagy éj ránkborította sötét fátyolat es mi a jó dínér után, melyet a tágas, kényelmes waggon liets et restaurantban jó etvágygal költöttünk el — nyugóóra tértünk 1-ső oszt. kocsiszakaszainkba. Az orosz vasutak vágánytáva nagyobb lévén 8 cm.-rel a mienknél, természetes, hogy kocsijai is jóval szélesebbek és kényelmesebbek a mieinknél. Minden szakaszban jó nyugó helyet talál az utas, az ülések háttámja úgy van felszerelve, hogy az az ülés fölé emelhető és így hálóhelyül használható. A felmázás elősegítésén egy kis keskeny, inkább létraszerű számoly szolgál. A kupék ajtait egy lánczos szerkezettel akként lehet elzárni, hogy azt a kalauz csak annyira tudja a folyosóról, tehát kívülről felnyitni, hogy éppen csak bekukkinthat egy vékony résen és figyelemmel kísérheti a kupében történeteket. A bezárt ajtó egész hosszában tükör van elhelyezve, melyben kiki gyönyörködhetik egész alakja nagyságában. Képelem hőlgyeink mennyire szeretnek a Máv. hasonló berendezésű kocsijait.

Jól sikerült alvás után kirándul csapatunk jó kedvvel ébredt és újra hozzáfogott az orosz síkság váltakozó, erdős, dombos vidéke szemlélésébe. Reggeli után jó kedélyhangulatban értük el a varsó—moszkvai-ut legnagyobb városát Smolensket, mely a pálya két oldalán egy a Maroshoz hasonlítható folyó mellett terül el. 50—60 ezer lakosa és virágzó kereskedelme és ipara van. Persze megvesszük az állomáson árutó orosz leánykától a város egynehány lát-

— **A Marosba fult.** Maréag Gergely 60 éves maroscsuci ember marhát a Marosba vitte fürösztetni. Ott hirtelen rosszul lett és holtan összerogyott. Midőn megtalálták, azt hitték hogy a vízbe fult, de a víz olyan sekély volt, hogy ez kizártnak bizonyult. Orvosi vizsgálat aztán kiderítette, hogy szívszélhúdás ölte meg.

— **Országos állatvásár Tordán.** Szeptember 6-án kezdődik az állatvásár és tart 3 napig. A kirakóvásár szeptember 9-én lesz.

— **Tűzoltó nap.** A „Magyar Országos Tűzoltó Szövetség” azon kéréssel fordult a közoktatásiügyi miniszterhez, hogy a tűzoltászat fontos ügyének megismertetése, valamint a gyermekek s közvetve a nép érdeklődésének a tűzoltóságok szervezése és működése fele terelése céljából rendelje el az iskoláknak egy „Tűzoltó nap” tartását. Tekintettel arra, hogy folyóiratukban a „Tűzoltó nap”-ra vonatkozó anyagot is öhajtanak adni, felhívja a hozzáértőket, miként alkalmas költeményeket, felolvasásokat, kis szindarabokat, dialogokat stb. beküldeni szíveskedjenek. A kiválóbb műveket kívánatra szerényebb díjazásban is részesíti az „Iskolai ünnepeink” szerkesztősege Maros-Vasárhelyt.

— **Katonai szükségletek.** A szászvárosi, erzsébetvárosi, szászsebesi és abrudbányai helyőrségi csapatok és intézetek széna, szalma és tűzifa szükségletének bérleti fedezése tárgyában f. év október 1-től 1912. október hó végéig, f. év szeptember hó 14-én a cs. és kir. katonai elöljáróknál raktárnál biztosító ajánlati tárgyalás lesz megtartva. A feltételek a katonai elöljáróknál intézeteknél Nagyszébenben, Gyulafehérvárt, Kolozsvárt és Brassón kaphatók.

— **Bosnyák földön.** Eötvényi Nagy Olivér dr. kassai kir. jogakadémiai tanár, kinek jól ismert neve van a tudományos irodalomban és a publicisztikában, tanulmányai és a helyszínen szerzett tapasztalatai alapján terjedelmes művet írt az annak-

tált tartományokról. A mű célja, hogy az intelligens magyar közönséggel Bosznia és Herzegovina történetét és közjogi helyzetét valamint közgazdasági, néprajzi, társadalmi és kulturális állapotát könnyed modorban, rendkívül sikerült illusztrációkkal tarkítva megismertesse. A munka nyolczadrét alakban, mintegy 200 oldal terjedelemben, igen szép képekkel, mintegy 20-22 műlappal illusztrálva, szeptember hóban fog megjelenni: A mű előfizetési ára 3, bolti ára 4 korona. Az előfizetési összeg a kiadó céghez „Mosonvármegye” könyvnyomdájához, Magyaróvárra kell beküldeni.

* **Ki ne ismerné azokat a kinokat, melyeket a gyárosi székrekedés okoz?** És milyen szívesen elkövetne az, a ki e bajban szenved, mindent, csak hogy szenvedéseitől biztosan szabaduljon. Erre nézve csak egy biztos mód ismeretes: szabályozni kell az emésztést! Ha ez sikerül, akkor a székrekedés és az azzal járó bajok: hányinger, vértolulás, szívdobogás stb. maguktól megszűnnek.

A ki makacs eldugulás ellen is egy ideig kipróbálta a valódi *Ferencz József* keserűvizet, sokkal könnyebben lehet elreggeli nélkül, mintsem a rendes adag *„Ferencz József”* vizet nélkülöznie, mely az emberi test kiváló működésére csodaképpen hat.

KÖZGAZDASÁG.

Erdély industrializálása.

Az egységes Németország megteremtése alkalmával a déli német tartományok körében meglehetősen erős ellenzék támadt, mely feltette saját országának gazdasági jövőjét, különösen ipar szempontjából, mert a fejlett

ipari Poroszország egyszerre vezérszerepre tett szert az egész német birodalomban, úgy hogy a déli országoknak, különösen Bajorországnak iparát elnyomni látszott a német vámszövetség. A németek azonban hamarosan felismerve a helyzetet, a déli országokban azokat az iparágakat kezdték művelni és fejleszteni, melyek Poroszországban a nyeresztermékek távolról való hozatala vagy pedig a mérsékeltbb kereslet mellett nem fejlődtek jelentékeny iparágakká.

A német szorgalom és munka így fejlesztett világhírűvé a nürnbergi iparcikkék termelését; így lettek az augsburgi gyártelepek a nyomdagépipar mintavállalatai, s ezzel tudott a bajor söripar termelésében ugrásszerű számokat felmutatni az új rendszer első idejében.

Magyarország és Erdély csatlakozásával ezzel szemben egy ellenkező fejlődésnek voltunk tanúi a lefolyt félszázad alatt. Magyarország ipari centruma az ország fővárosa lett, s az Alföld szélén fekvő néhány nagyobb város szintén igyekezett az évek folyamán arra, hogy gyáripárt teremtsen. Ezzel szemben a mi ipar volt Erdélyben, az csak nehezen tudott fejlődni s ha valami életképesség is volt valamely ipar terén, annak fejlődése alig volt számbavehető a fővárosi s a néhány ipar terén előhaladó magyar város mellett. És ez az elmaradás annál szembetűnőbb akkor, ha arra az élénk alapítási mozgalomra gondolunk, mely az utolsó évtizedben, de különösen az iparfejlesztési törvény megalakítása óta nálunk Magyarországon megindult. Erdélyben csak a faipar mutatott az utolsó évtizedben nagyobb lendületet a szénbányászattal együtt, miután e nélkülözhetetlen kincsek a legbusásabb hasznat ígérték a vállalkozóknak, s mert az erdélyi erdők kitermelése, illetve a bányák feltárása mégis csak olcsóbbnak ígérkezett a külföldi behozatalnál.

Erdélynek mesés gazdagsága a különfele

képét, az orosz katedrális, több középületét, melyek kaszárnya módorban épültek, de azért erőteljes bástyáikkal különös látványt nyújtanak. Az orosz hagymakupolás apróbb templomok egész serege tűndöklök a tisztelünkre verőfényessé vált nap világosságában. Egyik-másik utastársunk siet a vonat várakozása alatt is egy-egy látképes levelezőlapot eresztetni a messzi, távoli hazánk egy-egy kedves fészkebe. — Az orosz rendőr kíváncsian posztol az állomás peronján és mosolyogva nézi gyors felcízelődésünket a második cseppet után. És a vonat melyen lütyönt es mi újra kirobognak a futóhomokos, de igen jókarban tartott vonalra, mely egyenesen, hol ívekben kigyózik újra tova a két oldalon elterülő fényes nyír erdők között. Persze társaságunk egynemely tagja újra hozzá fogott az alsós és tarokk játék élvezetes játszásába. Sokszor a sok kibiciz miatt alig lehetett elfogni a 21-est és sok utolsó menekült meg a kibiciz sereg halás másodjátéka folytán.

És délután lankás halmok, gyönyörű vilákl sokasága között vonatunk hosszú fűtyentések közepette vonul be a moszkvai nagy teherpályaudvaron és rendező pályaudvaron át a város bresti pályaudvarába. Valóságos ihlet fog el mindannyiunkat a szent város láttára, melynek 350 temploma és 25 kolostora már messziről feltűnik, a hagyma alakú kupolák egész serege messziről tűndöklök az erős júniusi nap verőfényében.

A hosszú utazás után jól esik fáradt tagjainknak a kis séta a nagyszabású és vasbetontól épülő felben levő új bresti pályaudvar labirintusain át a kijárathoz. A kijáratnál a már előre megrendelt iswocsi egész serege vár bennünket. Egy fogatos kocsis ez, mely elé hatalmas orosz ló van fogva, nyakán a felkör alakú faalkotmányonnyal, mely tipikus orosz alak. A kocsis magas üléssel bír és oly keskeny, hogy feleséggel ketten alig férünk el egymás mellett, noha nem tartozunk a nagy természetű kövér emberek közé. — Hatalmas trappban haladunk végig a város egyik nagy forgalmu utcáján, a Twerskaja széles és fakoczkával kirakott boulevardján az I-ső Sándor csar dicsőségére emelt vörös diadalkapu mellett. Ez a magas vörös tégla- és márványból emelt l'arc de Triomph éppen olyan mint a párisi, de a tetején hat bronzlő vontatta kocsin álló nő a berlini brandenburgi Thort juttatja eszünkbe.

A szinte 3 kilométer hosszú Twerskaja boulevard mind két oldalán két-három emeletes hazak tömkelege emelkedik, nagyjából vörös tégla- és nyers falazattal épültek és barna és zöld badogtetővel léven befedve, ezek valóban festői látványt nyújtanak a szemlélőnek.

Kocsink egy kereszt utcán át a Petrovskaja boulevardra fordul be, honnan nemsokára a színház-terre érkezünk, mely nagy méreteivel a Place de la Concordra emlékeztet és itt fekszik

Moszkva egyik legszebb, legmodernebb szállója a Metropole. E szálloda 5 emeletes és páratlan kényelemmel léven berendezve, egyike a legdrágábbaknak is. 600 szoba van benne, két lift szállítja le és fel az utas vendégeket, kik között angolt, németet, még japán férfiakat is láttunk. Alatta van Moszkva egyetlen kávéháza. Nagy szó ez a budapesti ember előtt, mert bizony hazánk a kávéházak metropolisza.

Persze elhelyezkedés után mindenki le-siet, hogy körünézzen. A vestibülben a portás már francia és német nyelven szolgál fevilágosítással honfitársainknak, a kik valóságos ostrom alá vettek a képeslapokat. Egyik-másik már a szálloda előtti terre, a mellette levő boulevardra is kimerészkedett, csak azért, hogy nemsokára diadallal mutassa be a többieknek mily olcsón sikerült megvásárolnia Moszkva képes látképét, albumát és egyéb apró csecsebecsét. Egyik-másik már a szomszédban elterülő Kreml vára oldaláig is eljutott és gyönyörködött a fehér falak nagy halmazában. Mások a vásárolt képes levelezőlapok sokaságát sietett meg a d'iner előtt megírni és így nagy keresletnek örvendtek a 4 kopekes orosz levelelőyek, mert senki sem tudott abból elegendőt beszerezni anélkül, hogy egyik-másik társától ne kellett volna aprópénz mellett egy pár darabot vásárolnia.

(Folytatjuk.)

természetadta kincsben már századok óta virágzó bányáiparnak vetette meg alapját. A hajdan virágzó bányáipar azonban lassan visszafejlődött. Az aranybányavállalatokat az aranylopás, a többi bányavállalatot a kezdetleges berendezés s végül a vállalkozás tartózkodása tette tönkre, s így minél jobban haladott az anyaország az ipari fejlődés terén, annál szembetűnőbbé vált Erdély elmaradása gazdasági téren. A munkaalkalom nem szaporodott s a munkát kereső határvidéki lakosság, ez esetben a székelyek évtizedek óta vándorolnak a szomszédos Romániába, hol teljesen elvesznek a magyar állam részére. Erdély gazdasági elmaradottságát az utolsó évtizedekben semmi sem jellemezheti jobban, mint hogy a gazdaságilag fejlődő Magyarország lakói a Balkánra mennek munkaalkalmat keresni.

Csak most, évtizedek után kezd mutatkozni nálunk érdeklődés az elhagyott erdélyi megyék iránt, s csak most, miután annyi munkaerő veszett már el s annyi tőkét fizettünk el a külföldnek, indul meg nálunk a munka s a vállalkozás az erdélyi gazdasági viszonyok föllendítése czéljából. Az első lépést a magyar pénzügyintézetek tették meg, mikor az erdélyi magyar hitelintézeteket szilárd alapokra helyezték s ez által megdöntötték az oláh pénzügyintézetek egyeduralmát Erdélyben. Ezt követte az állam a vasutépítés terén s a székely körvasut kiépítése által eddig teljesen elhagyott vidékeket kapcsolt be a forgalomba. Az állam második nagyszabású munkája, a telepítési akció csak most, az állami parcellázó bank megalapításával indul meg nagyobb mederben s ezzel is nagyobb életképességnek veti meg alapját. Telepítések mindig kisebb-nagyobb beruházásokkal járnak, s a beruházások állandóan foglalkoztatnak néhány iparágat. Legtöbbet ígér azonban Erdélyben a bányáipar terén az aranybányaváltás állami monopóliuma érdekében megindított mozgalom, a régóta sürgetett új bányatörvény, s az egész ipari és bányavállalkozás terén a földgázforrások értékesítése.

Ez utóbbi természetadta hatalmas hajtóerő nagyon sok ipari vállalatnak fogja megvetni az alapját az ottani vidéken s szaporítani fogja a munkaalkalmat a lakosság körében. Ezzel azután természetesen akadályra fog találni a kivándorlás is, mely évtizedek óta

pusztította Erdélynek magyarságlakta vidékét. Ennek az új korszaknak küszöbén válik csak valóra az anyaországnak s Erdélynek gazdasági egyesülése s együttműködése, s ha az új korszak eljövetele alkalmával megnyilatkozó ipari alapítási tervek és mozgalmak csak egy része is fog megvalósulni, magának az anyaország iparának és kereskedelmének külföldre való gravitálása sok nyersanyag beszerzése terén meg fog szűnni s helyette az új erdélyi telepek felé fog irányulni. E szorosabb gazdasági kapcsolat létesítése által s Erdély industrializálásával vetjük meg a magyarság és a magyarosodás legszilárdabb alapját Erdélyben, a hol eddig a nemzetiségek kiváltságos helyzetüket arra használták föl, hogy abból tőkét kovacsoljanak kifelé való gravitálásuk czéljaira.

A nagy magyar magánvállalatok s a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok üzletvitelére ma magyar; legyen azoknak gyártelepe vagy vállalata bármely nemzetiséglakta vidéken s ezzel az agráriusok jelszavát „a kié a föld, azé az ország” teljesen kiegészíti e téren a magyar ipar és kereskedelem. Vannak az ország nemzetiséglakta vidékein olyan helyek, a hol a magyarságot az állami hatóságon kívül csak egy kis szárnyvasut s egy-egy ipartelep képviseli. A munkaalkalmak szaporítása Erdélyben egy nagyobb állandó ipari munkáskontingenset fog létrehozni, mely épp úgy fogja jelezni a magyarság előrenyomulását, mint az a darab földbirtok, melybe magyar telepeket ültettek. Ausztriában Krajna és Karintia szlovénok lakta vidékein az olcsó vízierős olcsó napszám több gyárat vitt arra, hogy telepeket ezen a vidéken építsék föl. Az ipartelepek fejlődésével folyton szaporodott a munkások száma s alig egy évtized után a gyártelepek körüli munkáscsoport között már föl is van állítva a német nyelvű iskola. Az ipartelepek e vidéken többet németesítettek, mint az egész német iskolaegyesület kitarító propagandája.

Erdély magyarosítása terén talán ez az egyetlen módszer, mely biztos kilátást nyújt a magyarság terjeszkedésére. A gyártelepek munkásokat képeznek ki, s ezek rövidebb-hosszabb idő alatt több helyütt fordulnak meg, mint a földhöz s a falu környékéhez kötött földművesek s az ipar terén alkalmazott munkások mindig több emberrel is érintkeznek, mint a földművelők. Az indusz-

trializálás megindultával a hazai képzett munkaerőnk egy részét Erdély új ipartelepei fogják fölfogadni s ez utóbbiak felügyelete alá kerülő munkások akármily nemzetiségűek is lesznek, a vezetést magyar kézben látva, hamarabb ismerik el a magyar szupremáciát, mint a nemzetiségek magyarellenes tanításait. A politikai és kulturális eszközökkel megindított magyarosítás Erdélyben eddig kevés eredményt mutat; a magyarság térhódítását sokkal jobban fogja jelezni a telepítési akció, de leginkább az industrializálás, a hol a magyar kenyéradóval magyar munkások és magyar üzletvitel foglal helyet a nemzetiségek között. (P. H.)

A nagyérdemű hölgyközönség

szíves tudomására adom, hogy e hó 15-én pár napra Nagyenyre érkezem és elvállalok angol és francia ruhák készítését a legelegánsabb kivitelben. Szalonom jó híre és az úri hölgy vevőim bizonyíték rá, hogy csak a legdivatosabb, kifogástalan munka kerül ki tőlen. Akik szíves bizalmukkal megtisztelnak, kérem a kiadóhivatalban bejelenteni, hogy tiszteletemet tehessem.

Kiváló tisztelettel
KOC SIS PÁL, női szabó
Budapest.

236 1-4

Megnyilt! Megnyilt!
a régen várt

Zálogkölcson-intézet

Főter 3. sz. alatt az udvarban, első ajtó balra, mely mindenféle arany-, ezüstnemű és ékszerekre, valamint ruhaneműekre kölcsönt nyújt.

Hivatalos órák : Berkovits Béla
d. e. 7-12-ig, d. u. 2-7-ig. zalogház tulajdonos
28 1-

Kiadó lakás.

Szentkirály-utca 136. szám alatt szép új lakás, három szoba, veranda, fürdőszoba, konyha, kamara és az udvaron kut, azonnal kiadó!

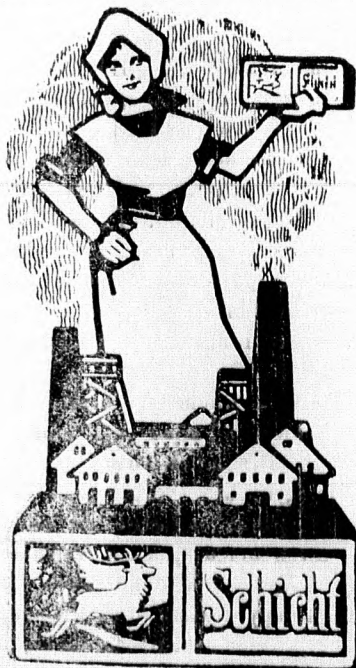
239 1-1

Tiszta nyersanyagok!

Tiszta gyárak!

A SCHICHT-„SZARVAS” MOSÓ-SZAPPAN a legjobb, gondosan megválogatott és tisztított nyersanyagokból készül. Nemcsak hogy minden készülék, kazán és gép, hanem a gyári helyiségek is a lehető legtisztábban vannak tartva, hogy igazán csakis teljesen tiszta szappan kerüljön ki a gyárból. A SCHICHT-„SZARVAS” MOSÓ-SZAPPAN tisztasága és utól nem ért jó minősége évtizedek tapasztalatainak eredménye.

A ruha beáztatásához a legjobb az „ASSZONYDICSÉRET” mosó kivonat.

Tiszta szappan!

Tiszta ruha!

A ruhát csak úgy lehet kifogástalan fehérre mosni, anélkül, hogy az megrongálódjék, ha teljesen tiszta, hamisítatlan szappant használunk. Mi 25.000 koronával szavatolunk azért, hogy a SZARVAS védjegyű SCHICHT-SZAPPAN teljesen tiszta és mentes minden káros alkatrésztől. Az újabb időknek minden vívmányát és a tudomány és technika terén jelentkező találmányt felhasználjuk arra, hogy a „SCHICHT-SZARVAS” MOSÓ-SZAPPAN gyártását a legelőcsőbbá tegyük. Tökéletesítésén folyton dolgozunk.

A ruha beáztatásához legjobb az „ASSZONYDICSÉRET” mosó kivonat.

218 1-2

3204—1911. tjkvi sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyenyedi kir. járásbírósg mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Müller Jenő nagyenyedi ügyvéd által képviselt Petrus Filofteri benedeki lakos végrehajtást szenvedő elleni ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 41 kor. 60 fill. és az ezenel csatlakoztatott végrehajtató Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár r.-t. javára 200 kor. tőke s jár. kielégítése végett az 1881. LX. tcz. 144. §. alapján és a 146. §. értelmében a gyulafehérvári kir. törvényszék területén és a nagyenyedi kir. járásbírósg kerületében eső a benedeki I. rész 633 sz. sztjkvben A + 1 rdz. alatt felvett 346/1 hrsz. kertből Dregán Gábor a Kirioné végrehajtást szenvedett megillető 1/4-ed részbeni jutalékára 28 kor., a benedeki I. rész 636 sz. tjkvben A + 1 rdz. 297/1 hrsz. kertre (egészben) 28 kor., 2 rdz. a. 1522/2 hrsz. szántóra és 1523/1 hrsz. kaszálóra (egészben) 12 kor., és a benedeki I. rész 401 számú tjkvben A + 1 rdz. 1205/b, és 1206/b hrsz. szőlőre 168 kor., 2 rdz. a. 1666 hrsz. szántóra 58 kor., 3 rdz. a. 1772 hrsz. szántóra 181 kor., és a 4 rdz. a. 320 hrsz. faházra 321/1, és 322/1 hrsz. kertre 402 kor., és pedig tekintettel arra, hogy C/3. alatt Dregán Kirion javára bekebelezett haszonélvezeti jogára 100 kor. tőke s jár. erejéig a Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár javára végrehajtási zálogjog van bekebelezve, a C/L. a. haszonélvezeti jog fentartása nélkül, összesen 930 koronában megállapított kikiáltási árban elrendel-tetik.

1. A fennebb megjelölt ingatlanok az 1911. évi október hó 23-ik napján d. e. 9 órakor Borosbenedek községházánál megtartandó nyilvános árverésen a hirdet-ményben körülírt kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb áron el nem adatnak.

2. Árverezni szándékozók az 1908. évi XLI. t.-cz. 21. §-ában említett kivételével tartoznak az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 évi LX. t.-czikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezé-hez letenni, vagy annak az 1881 évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bíróságnál bírói letétbe történt előle-ges elhelyezéséről kiállított szabályszarú letéti elismer-vényt átszolgáltatni.

3. Verő köteles nyomban a kikiáltási ár százaléka szer-int megállapított bánatpénzt az általa ígértár ugyanannyi százalékáig kiegészíteni, — mert elleneesetben az árverés az 1908. évi XLI. t.-cz. 25. §-a értelmében fog folytatattni.

Nagyenyed, 1911. évi június hó 13. án.

A kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság.

Dr. Bottlik,
kir. járásbíró.

234 1—1

4968—911 közig. sz.

Hirdetmény.

Alólirott városi tanács közhírré teszi, hogy a „Dr. Várad-alapítvány” tulajdonát képező, **vasuti állomás melletti „Várad-kert”** 43 darab, egyenként 200—555 négyszögöl nagyságu, belteleknek nyilvánított **parcellái** négyszög-ölenként 6—10 koronáig terjedő kikiáltási ár mellett **1911. évi szeptember 5., 9. és 16. napjainak délelőtt 10 órájától** kezdődőleg a helyszínen önkéntes árverésen elfognak adatni.

Bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-a teendő le.

Az eladandó területre vonatkozó vázrajz, egység árjegyzék és árverési feltételek a városi levéltárban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Városi Tanácstól.

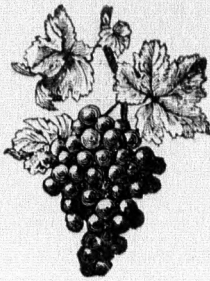
Nagyenyed, 1911. évi augusztus hó 4.

Sándor Jenő,
polgármester h.

212 3—3

Több pénze

akkor lesz, ha nélkülözhetetlen, olcsó és tartós szövőanyagokat csak a nagyenyedi szövőgyár-ból vesz. Árjegyzék in-gyen küldetik.

Jól érett
saját termésű
kitünő minőségű

csemegeszőlő

kapható napi árak szerint Nagyenyed Szentkirály-utca 114. szám alatt **LINGNER GYÖRGY-nél.** Telefon szám 15.

5 kilós postacsomag 3.60 kor. bérmentve az ország bármely részébe küldetik.

Elsőrangú szabás és munka!

Értesítés!

Van szerencsém tisztelettel becses figyelmét a városi és vidéki uri közönségnek felhívni, hogy külföldi utamról haza érkeztem, melyen bevásárlásaimat eszközöltem.

Elvállalok a legújabb divat szerint legkényesebb igényeknek megfelelő felső kabátokat, szalonöltönyöket, angol, sacó és skót öltönyöket.

Angol öltönyöket ma 60 kor. feljebb is, kedvező fizetési feltételek mellett is.

Dus választék őszi és téli angol, francia és hazai szövetekben, melyekből allandó nagy raktárt tartok. N. é. uri közönség nagybecsű pártfogását kérve

vagyok alázatos szolgálja
GERŐ L., uri szabó.
Nagyenyed, Főter.

221 4—

Gyászruhákat 24 óra alatt készítek.

HIRDETÉSEKET
legjutányosabban felvesz
kiadóhivatalunk.

Nyersolaj Szivógáz Diesel Benzin **mótorok** és lokomobilok mint specialitás:

Föld-gáz motorkok

Drezdai motorgyár részv.-társ. Németország legrégibb, legnagyobb motorgyára vezérképviselő:

Gellért Ignác és társa Budapest, V., Koháry-utca 4. (Alkotmány utca sarok.) Kedvező fizetési feltételek. Meszemenő jótállás.

Mosó-, vasaló és tisztító-intézet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy

mosó-, vasaló és tisztító-intézetem

Viz-utca 6. sz. alól

Tövis-u. 16. sz. alá helyeztem át.

Elvállalok mindennemű férfi- és női ruhák, továbbá női kelengyék és kézimunkák tisztítását jutányos árak mellett.

A nagyérdemű közönség további szives pártfogását kéri tisztelettel

Izsó Istvánné.

Nagyenyed,

Tövis-u. 16. sz.

170—

Pártoljuk a magyar ipart!

Mivel eddigi működésemmel a nagyenyedi intelligens közönséget sikerült megnyernem, van szerencsém tudatni, hogy szeptember hó 1-én Nagyenyedre érkezek és elvállalok **orgonák, zongorák, harmoniumok, czimbalmok** teljes átalakítását, javítását, bőrozést, hurolását és **hangolást** a legjutányosabb árban.

Kitünő munkáról kezeskedik Erdélyben 30 éve fennálló üzletem.

Megkoreséseket kérem e lap kiadóhivatalában és a kollégium főpedelusanál eszközölni.

281 3—3

KLINK SÁNDOR,

orgona és zongora készítő.

Üzlethelyiség **Déva, Kun-Kocsárd utca.**

Cigarettafázók!

Egyesüljetekek a cigarettafázók óriási áremelése miatt! Ne sajnáljátok a kis fáradságot! — Töltsetek

Jacobi Antinicotin-

hüvelyeket,

vagy „**OTTOMÁN**” (törökfej)

és „**TIP-TOP**” aranszopókás

cigaretta papírt.

KOBRÁK CZIPÓK
a legjobbak.

KAPHATÓK
Nagyenyeden és vidéke részére kizáró ag a Nagyenyedi Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetnél.

153 18—24

5585—911. közig. sz.

Hirdetmény.

Nagyenyed r. t. város különféle utaira termelendő **kavics szállítására** f. évi szeptember hó 11-én (hétfőn) d. e. 10 órakor a városi erdőmérnök hivatalos helyiségében árlejtés fog tartatni, melyre az érdeklődők ezennel meghivatnak.

Részletes árlejtési feltételek a városi erdőmérnökönél megtekinthetők.

Városi Tanács.

Nagyenyed, 1911. augusztus 23.

237 1—1

Sándor Jenő,
polgármester h.

5586—911. közig. sz.

Hirdetmény.

A Nagyenyed r. t. város tulajdonát képező Báthori-hegyi (Herzsai), Bükkösi és Felsőfügedi erdők **téli legeltetési** joga f. évi október hó 1-étől jövő évi márczius hó 1-ig terjedő időre a Bükkösi makkoltatással együtt f. évi szept. hó 11-én (hétfőn) d. e. 9 órakor a városi erdőmérnökönél nyilvános árverésen ki fog adatni.

Részletes feltételek a városi erdőmérnökönél megtekinthetők.

Városi Tanács.

Nagyenyed, 1911. augusztus 23

238 1—1

Sándor Jenő,
polgármester h.

Olasz Béla
angol és francia női szabó
Tövis-utca 18.

Készít szolid árban színházi belépőket és toilettet, angol kosztümöt, francia visit és utcai ruhákat, ajját, pongyolát és derekat a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

235 2—3

Várszeg-utca 54. sz.
házastelek eladó.

Értekezni lehet Gerő Lipót férfiszabó üzletében

227 2—3

Kiadó lakások.

2 szoba, konyha, kamra, pincze, mosókonyha, házhoz hordott ivóvízzel, esetleg villanyvilágítással **kiadó** Felszeg-u. 15—23. sz. alatt azonnal, olosón.

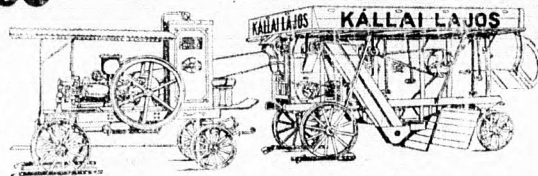
186 17—21

Rákóczi-utca 75. számú ház
ELADÓ vagy KIADÓ.

Értekezhetni lehet Dr. **Elekes Károly** ügyvéd úrnál.

206 2—

A KÖZTUDATBA ment át,
hogy csakis

Kállai LAJOS motorgyára**Budapest,**

VI., Gyár-u. 28. szám

szállítja **teljes jótállás mellett** a leghirvesebb motorcséplő-készleteket.

Saját érdekében kerjén minden gazda dísz-főállapot, melyet ingyen és bérmentve küld a gyár!

Fontos figyelmeztetés!

Kállai Lajos hírneves motorgyára nem tévesztendő össze más **Kállai** nevű kereskedő cégekkel

189 13—25

MENDEL SÖRFŐZŐDE ÉS KERESKEDELMI R.-T.**TORDA.**

Alsófehérmegyei raktárak:

Nagyenyedi főraktár

házi kezelésben

Wohner Rufofnál Szentkirály-u.

Gyulafehérvár:

Weill Bélánál.

Tövisen:

Nemayer Mihálynál.

Balázsfalván:

Dániel Ferencznel.

Ajánlja a Magyar Védő Egyesület által és a temesvári nemzetközi kiállításon legnagyobb díjjal, a „Grand prix“-vel kitüntetett

tordai Korona-sörét.

Továbbá bajor módra gyártott sötét

MALÁTA (Bock)

és nehéz világos

dupla márcziusi söreit.**Figyelem!**

Csak akkor kap eredeti

tordai Korona-sört,

ha a cég vignettája az üvegen rajta van!

104 1—

A városi jéggyár

összes jégtermelésének eladásával

Winkler János kereskedése

biztatott meg, mely elfogad előjegyzéseket naponkénti szolgáltatásra **tablánként 30 fillér** árban.

Előjegyzésen kívül egy tábla ára 40 fillér.